

Samandrag av folkemusikkrelaterte masteroppgåver og doktoravhandlingar

Satoko Katagihara: *Om å spille arkivmaterialet til Knut Dable*. Masteroppgåve i tradisjonskunst, Institutt for tradisjonskunst og folkemusikk, Høgskolen i Sørøst-Norge, 2017

Denne masteroppgaven handler om å spille slåtter etter arkivmateriale. Knut Dahle var en spelemann fra Tinn i Telemark og levde i perioden 1834–1921. Det finnes en stor mengde arkivmateriale etter ham på flere av folkemusikkarkivene i Norge; voksrullopptak i Folkemusikkarkivet i Telemark, ulike noter i Arne Bjørndals Samling, utgitte grammofonplater og Halvorsens transkripsjoner. I tillegg til disse er det flere transkripsjoner i *Norsk folkemusikk, serie 1, Hardingfeleslåtter* (bedre kjent som «Hardingfeleverket»).

Proessen i prosjektet var hovedsakelig disse 4 punktene; 1. Innsamling av materiale, 2. Observasjon av materialet, 3. Analyse, 4. Utøving.

Oppgaven består av en teoretisk del og en praktisk del. Den teoretiske delen består igjen av tekststudier; om historikk rundt Knut Dahle og om tidsperioden han levde i. Oppgaven bruker også flere sider på presentasjon av noen av slåttene han spilte og peker på hva som er karakteristisk for hans spillestil. Den praktiske delen innebar analyse og diskusjon omkring valg i forhold til egen utøving på hardingfele.

Gjennom tekststudier ser man at Knut Dahle levde i en endringsperiode. Datidens hendelser, for eksempel konserttiden og utvandring til Amerika, viser at ny kultur kom inn i norsk folkemusikkhistorie. Folkemusikken gjennomgikk forandring fra bruksmusikk til konsertmusikk, selv om den tradisjonelle funksjonen til folkemusikken i norske bygder fortsatt

eksisterte. Førsteintrykket mitt da jeg hørte på Knut Dahles innspillinger, var at han brukte korte buestrøk og variasjoner med første finger. Inntrykket av førstefingerbruk ble bekreftet av tidligere forskning (Solberg 1984 og Nyhus 1993), og de korte buestrøkene er relativt klare når man ser på nyere transkripsjoner i tillegg til å høre på innspillingene.

I dette prosjektet fokuserte jeg mest på hva man kan høre fra arkivmaterialet. Jeg vil i fremtiden forske mer på slåttespel med dette prosjektet som utgangspunkt.

Elise Kathleen Macmillan: *Machines for Fiddling and time. Rhythm and Timing Variability in Hardangerfele Gangars*. Masteroppgåve i tradisjonskunst, Institutt for tradisjonskunst og folkemusikk, Høgskolen i Sørøst-Norge, 2017

The aim of this study is to better understand the rhythmic life of the Norwegian Hardingfele gangar.

Variation in stomp timing in performances of Tveitlien, Kjaranlien and Skårsvikjen, as played by Salve Åustenå, was investigated in relation to variation in melodic material and bowing cycles.

Findings concerning the relationship of stomp timing variation to motivic and bowing variation suggests a conception of rhythm as contextual and emerging from relations between different dynamic rhythmic and melodic layers. The results of the study are suggested as a practical and theoretical foundation for a rhythmically flexible musical computing environment.

Studies of rhythm in Scandinavian fiddle music have focused largely on rhythmic asymmetry and differences in regional styles. It is only recently that research describes the springar rhythm as a stylistic and emergent property of the music (Johansson 2009, Haugen 2014). Previous theories concerning the springar focused on average timing of the three beats in the bar. The gangar, which is generally thought of as rhythmically regular, could also have a flexible rhythmic framework, in which the length of musical phrases and beats varies in different parts of the performance and across performances. Timing fluctuations in the music are not deviations, but

rather, integral in forming the rhythmic life of the music. It is the focus here to investigate if and how the timing of the fiddler's stomping corresponds with changing bowing patterns and melodic content without disrupting the perceived consistent pulse in the music.

Variation patterns in stomp timing are shown to be correlated to variation in melodic motives and bowing patterns in performances of the Hardingfele gangars, Tveitlien, Kjaranlien and Skårsvikjen. Intervals between onsets of the fiddler's foot stomps are measured and variation patterns compared across different bowing cycles and melodic-motivic material. In the analysed material, the measured stomp intervals display similar variation patterns across sections containing the same bowing cycles and even more closely across motives containing both the same bowing and similar melodic material. Within certain bowing cycles, stomps do not correspond with a new bow stroke but fall somewhere between the strokes. It is possible that with this tension comes increased variation in inter stomp intervals, supporting the hypothesis that rhythmic, melodic and dynamic bowing variations mutually influence each other.

Timing profiles of musical motives show identical variation patterns more often when they share the same bowing cycle and melodic content. The timing profiles are similar but display fewer identical patterns when they share the same bowing cycle but differing melodic content for all bowing patterns in the recordings of Tveitlien and Kjaranlien. It was hypothesised that we would find more variation in the stomp timing across bowing cycles where tension occurs between bow stroke and stomp pattern. Analysis does show a change in the variation of timing profiles with these interference-group bowing cycles. We need a larger ecological study to draw detailed conclusions concerning this, including more tunes, tune variants and a way to measure other aspects of performance such as bowing speed and fiddlers' and dancers' body movements.

Marianne Tomasgård: *Springdansen i Akershus – fra gjemt og glemte til levende bruk. Et kritisk innblikk i en revitaliseringsprosess. Masteroppgåve i tradisjonskunst, Institutt for tradisjonskunst og folkemusikk, Høgskolen i Sørøst-Norge, 2017.*

For få år siden oppdaget jeg at Akershus en gang har hatt en levende springdanstradisjon. I jakten på springdansslåtter har jeg funnet rundt 60 stykker, de fleste nedtegnet på noter, men mange også fra arkivopptak. Som felespiller med respekt for det såkalte tradisjonsbegrepet innenfor norsk folkemusikk har jeg ønsket å forske på hvordan dette springdansmaterialet bør, skal eller kan tolkes i dag. Problemstilling: Springdansmusikken og -dansen fra Akershus går for tiden gjennom en revitaliseringsprosess. I en slik prosess har jeg, blant annet gjennom mitt kjennskap til prosessen med den populære Finnskogpolsen, erfart at det kan oppstå usikkerhet rundt hva som oppfattes som «rett tradisjon», derav følgende spørsmålsrekke: Skal springdansen fra Akershus spilles symmetrisk med jevn tredelt takt, eller som marsurka, eller asymmetrisk, med såkalt «kort treer»? Er det lov å gjøre begge deler, og hva forteller egentlig kildene?

Oppgaven springer ut i fra følgende hypotese: «At springdans fra Akershus i dag spilles i økende grad med asymmetrisk kort treer, selv om nær sagt alt eksisterende arkivmateriale på lyd fra denne regionen tydelig viser at det har blitt spilt og danset med symmetrisk tredelt takt, er et dilemma som vil kunne få uheldige konsekvenser for rekonstruksjonen av dansen.» Metodene jeg har benyttet i oppgaven består av kvalitative intervjuer av to fagpersoner på dans som gjennom det nasjonale folkedansprosjektet Bygda Dansar, med lokalt navn «Akersarv», har studert arkivopptak av dansen gjort av Egil Bakka på nittenåttitallet. Jeg har således både observert de valg som ble gjort i prosessen med rekonstruksjonen av dansen og selv vært delaktig i samme prosess, gjennom å bidra med egen innsikt, kunnskap og refleksjon fra egne studier av lydopptak av springdansmusikken sammen med dansefaglig kompetanse knyttet til Bygda Dansar/Norsk senter for folkemusikk og folkedans. Som musiker i sluttforestillingen til Bygda Dansar, «Konglomerat», ble jeg i tillegg delaktig i den skapende prosessen med springdansen fra arkivarbeid til scene. For å få innsikt i gjeldende spillepraksis intervjuet jeg også en profilert felespiller som har spesialisert seg på

springdansmusikken fra grensestrøkene mellom Norge og Sverige, deriblant nedtegnelsene av Anders Heyerdahl fra Aurskog-Høland. Informanten ansees som en autoritet både som pedagog og utøver og har stor innflytelse blant unge felespillere i dag. Jeg ønsket spesielt å hente inn informantens kunnskap og refleksjon rundt egen oppfatning av takten i springdansen fra de forskjellige kildene, som jeg hadde observert ble tolket svært forskjellig. Dybdeintervjuene ble derfor organisert i følgende kategorier og underkategorier: 1) Rytme: Kildematerialet, referanser og kilder til kort treer, 2) Tolking: Valg og rekonstruksjon, forventninger, mål og oppdrag og 3) Tradisjon: musikken og dansen i samspill og flyt; mangfold og variasjon; rekonstruksjon av springdansen og revitalisering av både musikken og dansen, sammen og/eller hver for seg.

Resultatet av min egen forskning viser i korthet at en ikke med sikkerhet kan slå fast om, eller eventuelt når, springdansen i Akershus har blitt danset med kort treer. Det finnes kilder som antyder et betoningmønster som kan tolkes som asymmetrisk. Det finnes arkivopptak som viser springdans som danses med jevn tredelt takt. Bygda Dansar Akershus gjorde følgende valg i sin rekonstruksjon av dansen: Konsekvent bruk av samme danseform, (nå kjent som springdans fra Akershus i form fra Ski), som i dag danses til både jevn tredelt takt og asymmetrisk tredelt takt. Til dette spør jeg kritisk: Er dette er greit og uproblematisk eller en forkludring av arkivmaterialet? Er et greit å ta seg slike «friheter», og forme arkivmaterialet slik det passer, i en gitt sammenheng, i en gitt tid? Resultatet fra intervjuene viser at dette er en vanlig problemstilling i en rekonstruksjonsprosess, og at normen er at det er akseptert praksis å tolke kilder med et åpent sinn. Analysen viste konsensus i informantgruppa om at det bør være åpenhet for at det over tid med stor sannsynlighet har foregått endring og variasjon både i musikken og dansen, og at enhver rekonstruksjon bør være basert både på fakta og antagelser fra kildematerialet, der det til enhver tid må være rom for egen tolking. Det rådet også konsensus i informantgruppa om at det aller viktigste må være å få dansen og musikken i gang igjen, levedegjort på samtidas premisser. Selv er jeg glad for dette resultatet og tror det er den rette veien å gå, men tenker at det i tillegg bør ligge en grunnleggende forutsetning for at de som skal lære bort dansen og musikken har kunnskap om byggesteinene som bærer rekonstruksjonen. Springdansen

fra Akershus har blitt tolket såpass åpent og fleksibelt at en i dag har endt opp med en praksis som ser ut til å fungere godt i 2017 og årene framover. Som del av en revitaliseringsprosess der en ønsker å nå ut til mange er det derfor gitt rom og fleksibilitet for bruk av både symmetrisk og asymmetrisk tredelt takt i springdansmusikken fra Akershus.